BÁO CÁO NGHIÊN CỨU: LA BÀN ĐẠO ĐỨC AI – XÂY DỰNG TƯ DUY SỬ DỤNG TRÍ TUỆ NHÂN TẠO CÓ TRÁCH NHIỆM TRONG HỌC THUẬT

I. Phân tích chính sách của Trường Đại học về việc sử dụng AI

Hiện nay, các trường đại học lớn tại Việt Nam nói chung và Khối Đại học Quốc gia Hà Nội (VNU-UEB) nói riêng đang tiếp cận công nghệ Generative AI (AI tạo sinh) theo định hướng "Cởi mở nhưng Kiểm soát và Minh bạch".

- Tinh thần chung: Nhà trường không cấm đoán sinh viên sử dụng AI, coi đây là một công cụ đắc lực để nâng cao hiệu suất tìm kiếm, tối ưu hóa cấu trúc bài nghiên cứu và cải thiện kỹ năng ngoại ngữ.
- Ranh giới đỏ về liêm chính học thuật:
    - Hành vi sao chép nguyên văn (Copy-Paste) toàn bộ hoặc một phần văn bản do AI tạo ra rồi nộp làm bài tập cá nhân, tiểu luận, hoặc khóa luận tốt nghiệp mà không qua xử lý tư duy được tính là Gian lận học thuật (tương đương với lỗi đạo văn bài làm của người khác).
    - Các hệ thống quản lý học tập (như LMS) và phần mềm kiểm tra (như Turnitin, Copyleaks) đã được tích hợp tính năng AI Detector (Phát hiện AI). Bài làm có tỷ lệ phân tích AI vượt ngưỡng quy định (thường là trên 20-30% tùy học phần) sẽ bị gắn cờ để giảng viên thẩm định trực tiếp.
- Yêu cầu minh bạch: Nếu có sử dụng AI để định hình ý tưởng, sửa lỗi ngữ pháp hoặc thu thập dữ liệu, sinh viên bắt buộc phải Tuyên bố sử dụng AI (AI Disclosure) ở phần phụ lục hoặc ghi nhận trong danh mục tài liệu tham khảo.

II. Nhật ký thực hành: Hoàn thành nhiệm vụ học tập cùng AI

- Nhiệm vụ lựa chọn: Tổng hợp tài liệu và lập đề cương cho bài tiểu luận môn Kinh tế quốc tế. Chủ đề: *"Tác động của cuộc dịch chuyển chuỗi cung ứng dệt may từ Trung Quốc sang Việt Nam"*.

1. Nhật ký Prompt và Output (Dữ liệu đầu vào & đầu ra)

Prompt 1 (Tìm kiếm góc nhìn):

"Tôi là sinh viên ngành Kinh tế quốc tế. Tôi cần viết tiểu luận về sự dịch chuyển chuỗi cung ứng dệt may từ Trung Quốc sang Việt Nam. Hãy gợi ý cho tôi 3 góc nhìn kinh tế độc đáo kèm theo các lý thuyết kinh tế có thể áp dụng."

- AI Output 1: Gợi ý 3 hướng: (1) Lý thuyết lợi thế so sánh động (Dynamic Comparative Advantage) và chi phí lao động; (2) Lý thuyết chuỗi giá trị toàn cầu

(GVC) - Việt Nam đang ở phân khúc nào; (3) Tác động tiêu cực của dòng vốn FDI "núp bóng" né thuế.

Prompt 2 (Thiết lập khung đề cương):

"Dựa trên hướng thứ (2) về Chuỗi giá trị toàn cầu (GVC), hãy lập cho tôi một khung đề cương chi tiết gồm 3 chương cho bài tiểu luận 3000 từ."

- AI Output 2: Trả về cấu trúc 3 chương chi tiết từ Đặt vấn đề, Nội dung phân tích (thực trạng nâng cấp từ CMT sang FOB/ODM) đến Giải pháp chính sách cho doanh nghiệp Việt.

2. Quá trình đánh giá, biên tập và tích hợp tư duy cá nhân

Đầu ra của AI chỉ đóng vai trò là "bản nháp thô". Tôi đã thực hiện bộ lọc tư duy 3 bước để tích hợp vào bài làm:

- Bước 1 - Kiểm chứng thông tin (Fact-check): AI đưa ra một số nhận định chung chung về kim ngạch xuất khẩu dệt may 2025. Tôi phải tra cứu lại số liệu chính thức từ Tổng cục Thống kê và Hiệp hội Dệt may Việt Nam (VITAS) để thay thế bằng dữ liệu thực tế chính xác.
- Bước 2 - Bản địa hóa cấu trúc: Khung đề cương của AI quá rộng. Tôi đã chủ động cắt bỏ các phần lý thuyết vĩ mô không cần thiết, thu hẹp phạm vi vào việc phân tích quy tắc xuất xứ "từ vải trở đi" trong hiệp định EVFTA ảnh hưởng đến sự dịch chuyển này.
- Bước 3 - Viết lại hoàn toàn (Rewriting): Tôi chỉ giữ lại cấu trúc logic của AI, toàn bộ văn phong, lập luận chính và phân tích tình huống đều do tôi tự viết để đảm bảo bài làm mang bản sắc cá nhân và không bị dính lỗi AI Detector.

3. Tuyên bố sử dụng AI minh bạch (AI Disclosure)

"Minh bạch học thuật: Đề cương cấu trúc logic của bài tiểu luận này có sự hỗ trợ tham khảo từ mô hình ngôn ngữ lớn ChatGPT (OpenAI, tháng 6/2026) thông qua kỹ thuật thiết lập cấu trúc chương. Toàn bộ nội dung phân tích chi tiết, số liệu thống kê và văn bản hoàn thiện đều do tác giả tự thực hiện và kiểm chứng."

III. Phân tích các vấn đề đạo đức liên quan đến AI trong học thuật

1. Ranh giới giữa hỗ trợ hợp lý và gian lận học thuật

- AI là "Trợ lý tư duy" (Co-pilot) chứ không phải "Người viết hộ" (Ghostwriter). Hỗ trợ hợp lý là khi bạn làm chủ quá trình: bạn ra quyết định, bạn phản biện và bạn chịu trách nhiệm về nội dung. Gian lận xảy ra khi bạn giao phó hoàn toàn tư duy cho AI, biến bài tập thành một sản phẩm "lười biếng" của thuật toán.

2. Vấn đề quyền sở hữu trí tuệ và trích dẫn nguồn

- AI hoạt động dựa trên việc tổng hợp hàng triệu dữ liệu có sẵn. Khi AI trả ra kết quả, nó thường không ghi rõ nguồn gốc của dữ liệu đó từ nghiên cứu của ai. Sử dụng trực tiếp sản phẩm của AI mà không kiểm chứng đồng nghĩa với việc bạn có nguy cơ "đạo văn gián tiếp" công sức của các nhà nghiên cứu thực sự đứng sau dữ liệu đó.

3. Tác động đến tiến trình phát triển kỹ năng của sinh viên

- Rủi ro "Teo cơ não" (Cognitive Atrophy): Nếu quá phụ thuộc vào AI để tóm tắt sách, giải toán, viết luận, sinh viên sẽ dần mất đi khả năng tư duy phản biện (Critical Thinking), năng lực đọc hiểu tài liệu dài và kỹ năng giải quyết vấn đề phức tạp — những thứ vốn là giá trị cốt lõi của tấm bằng đại học.

IV. Bộ nguyên tắc cá nhân: "5-KHÔNG" và "5-CÓ" khi sử dụng AI

1.CÓ mục tiêu rõ ràng - KHÔNG phó mặc:Giai đoạn khởi động.
Chỉ mở AI khi đã có ý tưởng sơ bộ. Sử dụng AI để mở rộng góc nhìn chứ không để AI chọn thay hướng đi của mình.

2.CÓ bộ lọc phản biện - KHÔNG tin tưởng mù quáng:Giai đoạn xử lý thông tin.
Luôn coi đầu ra của AI là một giả thuyết cần chứng minh. Bắt buộc phải Fact-check (kiểm chứng) lại mọi số liệu, tên tác giả, định luật bằng nguồn chính thống.

3.CÓ dấu ấn cá nhân - KHÔNG sao chép nguyên văn:Giai đoạn viết bài.
Sử dụng câu chữ, trải nghiệm và lập luận của chính mình để viết bài. AI chỉ hỗ trợ trau chuốt câu từ (đặc biệt là khi viết tiếng Anh).

4.CÓ minh bạch nguồn gốc - KHÔNG giấu giếm:Giai đoạn hoàn thiện.
Thực hiện khai báo việc sử dụng AI một cách trung thực ở cuối bài làm. Coi việc sử dụng AI hợp lý là một kỹ năng công nghệ đáng tự hào, không phải điều xấu hổ cần che giấu.

5.CÓ giới hạn thời gian - KHÔNG lệ thuộc 24/7:Giai đoạn phát triển năng lực.
Tự làm bài tập độc lập ít nhất 50% thời gian để rèn luyện tư duy gốc trước khi nhờ đến sự trợ giúp của các công cụ thông minh.

V. Ý tưởng thiết kế Infographic: Sử dụng AI có trách nhiệm

- Chủ đề hình ảnh chính: Hình ảnh một sinh viên đứng ở ngã ba đường, một bên là biểu tượng bộ não con người tỏa sáng (Tư duy độc lập), một bên là biểu tượng robot (Hỗ trợ công nghệ). Ở giữa là chiếc kim chỉ nam mang tên "Liêm chính học thuật".

ACADEMIC
INTEGRITY
ACADEMIC